

TOOLKIT VOOR HET
BESPREKEN VAN

MENSENHANDEL UITBUITING

MET (VOORMALIG)
ASIELZOEKERS

Dit is een gezamenlijke uitgave van
COA, Nidos, VluchtelingenWerk,
CoMensha en het Rode Kruis.

Colofon

Deze toolkit is tot stand gekomen in een samenwerkingsproject tussen het Nederlandse Rode Kruis, Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA), VluchtelingenWerk Nederland, CoMensha en Nidos, in het kader van het transnationale project STEP: Sustainable integration of Trafficked human beings through proactive identification and Enhanced Protection. Europese partners zijn het Britse Rode Kruis, het Kroatische Rode Kruis en France Terre d'Asile.

Financier	AMIF-programma HOME/2015/AMIF/AG/THBX/8922
Auteurs	Marieke van den Berg en Dianne Keur
Medewerkenden	Daniëlle Castricum, Eefje de Volder, Nicole van Vijfeijken, Patrick Rasenberg, Patrick van der Born, Sandra van den Berg, Tsehai Aarten. Diverse professionals met uiteenlopende werkzaamheden in de asielketen en (voormalig) asielzoekers zelf hebben input en feedback gegeven. Wij danken iedereen die heeft meegewerkt aan de totstandkoming.
Vormgeving	sophie ontwerpt//
Drukwerk	Be Ink
Datum publicatie	1 april 2019
Copyright	Het Nederlandse Rode Kruis

Medefinanciering van het
Asiel-, Migratie- en Integratiefonds
van de Europese Unie

comensha
mensenhandel in beeld

**VluchtelingenWerk
Nederland**

 **Rode
Kruis**

NIDOS
jeugdbescherming voor vluchtelingen

COA Centraal Orgaan opvang asielzoekers

Leeswijzer

Factsheets: Kernboodschappen Mensenhandel per thema ►

Checklist inbedding voorlichting mensenhandel ►

Wanneer wordt mensenhandel op jouw locatie besproken met bewoners en wie doet dit?

0 Inleiding - Waarom deze toolkit? ►

Over de aanleiding en totstandkoming.

1 Mensenhandel en asiel ►

Definitie van mensenhandel; verschillende vormen van uitbuiting; kwetsbaarheid van migranten; de informatiebehoefte van asielzoekers; informatievoorziening over mensenhandel in de asielketen.

2 Het bespreken van mensenhandel ►

Concrete handvatten voor het bespreken van mensenhandel met migranten; kernboodschappen; overzicht beschikbare materialen.

3 Voorlichting mensenhandel per thema ►

Hoe kun je informatie over mensenhandel integreren in bestaande voorlichtingsmomenten over de thema's Algemene veiligheid; Seksuele voorlichting, gezonde relaties en online veiligheid; Werken in Nederland; Toekomstoriëntatie; Mensenhandel bij signalen op de locatie.

4 Omgaan met een vermoeden van mensenhandel ►

Hoe kun je omgaan met een vermoeden of melding dat iemand slachtoffer is van mensenhandel: handelingsperspectief bij signalen; beschikbare hulp en meer informatie.

5 Het betrekken van collega's ►

Praktische tips voor het promoten van deze toolkit en het vergroten van bewustwording over mensenhandel onder collega's en ketenpartners.

6 Meer informatie ►

Literatuurlijst en achtergrondinformatie; contactpersonen per organisatie voor vragen.

Factsheets: **Kernbood- schappen Mensenhandel per thema**

Sommige standaardthema's lenen zich goed om informatie over mensenhandel in op te nemen. Deze thema's hebben wij verwerkt in factsheets die bedoeld zijn voor medewerkers van COA, VluchtelingenWerk, Nidos en amv-opvanglocaties. Je kunt ze erbij pakken tijdens gesprekken met of tijdens voorlichtingen aan (voormalig) asielzoekers over de thema's:

1. Algemene Veiligheid
2. Seksuele voorlichting, gezonde relaties en online veiligheid
3. Werken in Nederland
4. Toekomstoriëntatie en leven in de illegaliteit

Het bespreken van mensenhandel kan ingewikkeld zijn en is cultuursensitief. Zie **hoofdstuk 2** voor tips over gespreksvoering.

De factsheets zijn tevens te downloaden en printen vanaf **www.mensenhandelacademy.nl/asielketen/toolkit**. Hier vind je ook Engelse vertalingen en materialen ter ondersteuning.

01 Algemene veiligheid

Zie toelichting in paragraaf 3.2

Relevante kern boodschappen

- Voel je je onveilig? **Vraag om hulp bij een contactpersoon** die je vertrouwt. Amv kunnen altijd terecht bij hun mentor en jeugdbeschermer van Nidos. Jouw veiligheid staat voorop, de informatie wordt zoveel mogelijk **vertrouwelijk** behandeld.
- Uitbuiting vindt plaats als iemand geld verdient door een ander **te dwingen** dingen te doen onder **slechte omstandigheden**. Het slachtoffer ziet geen andere optie dan de situatie te accepteren. De dwang kan subtiel zijn, denk bijvoorbeeld aan misleiding, bedreiging of vanwege een af te betalen schuld. Hierdoor herkennen mensen zichzelf niet altijd als slachtoffer.
- **Uitbuiting is verboden**. Mensen die een ander uitbuiten zijn strafbaar.
- Er zijn **veel soorten** uitbuiting: voorbeelden zijn gedwongen worden tot werk in bijvoorbeeld de horeca of tuinbouw, gedwongen prostitutie of gedwongen bedelarij. Uitbuiting doet zich ook voor als een persoon door een ander wordt gedwongen om criminele handelingen te doen (zoals stelen of drugs verkopen), om zijn of haar organen te verkopen, of om onder erg slechte omstandigheden in de huishouding te werken.
- Het kan zijn dat iemand eerst vriendelijk is, maar dan ineens niet meer. Als iemand **de relatie gebruikt** om druk op je uit te oefenen om dingen te doen die je eigenlijk niet wilt doen en daar aan verdient, dan kan er sprake zijn van uitbuiting.
- Uitbuiting komt **ook in Nederland** voor en kan iedereen overkomen: mannen, vrouwen en kinderen.
- Mensen die onbekend zijn in Nederland lopen een **groter risico** omdat ze de taal niet spreken, een sociaal netwerk missen, en op zoek zijn naar inkomsten.
- Het komt voor dat mensen iemand aanbieden om te helpen naar een ander land te reizen zonder de juiste papieren (**mensensmokkel**), maar eigenlijk de bedoeling hebben om hem of haar daar uit te buiten.
- Zie je **waarschuwingssignalen of maak je je zorgen** over iemand? Bespreek het met een contactpersoon.
- 1-1-2 is het Europese **noodnummer**. Geen spoed: bel dan de politie via 0900 – 88 44.
- Slachtoffers van een misdrijf (zoals uitbuiting) hebben recht op bescherming van de **politie en op bijstand van een advocaat**. De advocaat is meestal gratis.

Herken waarschuwings signalen!

Bijvoorbeeld:

- >> Een aanbod voor werk klinkt te mooi om waar te zijn.
- >> Iemand doet geheimzinnig over de inhoud van het werk of de plek waar je heen gaat.
- >> Iemand probeert je bang te maken (bijv. voor de politie) of bedreigt je.
- >> Iemand probeert te voorkomen dat je met andere mensen spreekt.
- >> Iemand geeft je paspoort niet terug.
- >> Iemand beheert je geld, je moet inkomsten afgeven aan iemand anders of je moet een schuld afbetalen.
- >> Iemand vraagt je om dingen te doen die je eigenlijk niet wilt doen.

Neem voorzorgs maatregelen!

Bijvoorbeeld:

- >> Spreek op een openbare plek af als je iemand voor het eerst ontmoet.
- >> Zorg dat je weet waar je bent en geef het adres door aan iemand die je vertrouwt.
- >> Bespreek twijfels met iemand die je vertrouwt. Met vragen en problemen kun je terecht bij een contactpersoon.
- >> Geef je paspoort niet af.
- >> Ga weg of vraag om hulp als je je onveilig of onprettig voelt.
- >> Organisaties waar je terecht kunt voor hulp en advies zijn CoMensha of (bij arbeidsuitbuiting) FairWork.

---

02 Seksuele voorlichting, gezonde relaties en online veiligheid

Zie toelichting in paragraaf 3.3

Relevante kern boodschappen

- Uitbuiting vindt plaats als iemand **geld verdient** door een ander te dwingen dingen te doen onder slechte omstandigheden. Het slachtoffer ziet geen andere optie dan de situatie te accepteren. De dwang kan subtiel zijn, denk bijvoorbeeld aan misleiding, bedreiging of vanwege een af te betalen schuld. Hierdoor herkennen mensen zichzelf niet altijd als slachtoffer.
- **Uitbuiting is verboden.** Mensen die een ander uitbuiten zijn strafbaar.
- Uitbuiting komt **ook in Nederland** voor en kan iedereen overkomen.
- Prostitutie is **onder voorwaarden** toegestaan in Nederland. Maar mensen die anderen dwingen om in de prostitutie te werken of die minderjarigen hiertoe aanzetten, zijn strafbaar.
- Niemand mag jou **dwingen** tot een relatie of tot seks. Je mag altijd nee zeggen.
- Het kan zijn dat iemand eerst vriendelijk is en je veel aandacht geeft, maar **verkeerde bedoelingen** heeft. Als iemand druk op je uitoefent om dingen te doen die je niet wilt doen, zoals seks hebben met iemand, en daaraan verdient, dan kan er sprake zijn van uitbuiting. Zelfs als dit binnen een relatie gebeurt.
- Pas op met **naaktfoto's en -filmpjes**. Het komt veel voor dat mensen gechanteerd worden met pikant beeldmateriaal dat eigenlijk alleen voor een vriend of vriendin was bedoeld. Vraag hulp als iemand je op deze manier onder druk probeert te zetten, bijvoorbeeld aan je contactpersoon.
- Als een volwassene een **minderjarige** verkeerde dingen laat doen, is het meestal niet de schuld van de minderjarige.
- Voel je je onveilig? Word je gedwongen om dingen te doen die je niet wilt? **Vraag om hulp** bij je contactpersoon. Jouw veiligheid staat voorop, de informatie wordt zoveel mogelijk vertrouwelijk behandeld.

Jongeren zijn extra kwetsbaar voor seksuele uitbuiting en zijn daarom extra beschermd. Zo is werken in de seksindustrie voor jongeren onder de 21 jaar niet toegestaan.

Herken waarschuwings signalen!

Bijvoorbeeld:

- >> Iemand probeert je bang te maken (bijvoorbeeld voor de politie) of bedreigt je.
- >> Iemand vraagt je om dingen te doen die je eigenlijk niet wil doen.
- >> Iemand doet geheimzinnig over de inhoud van het werk of de plek waar je heen gaat.
- >> Iemand probeert te voorkomen dat je met andere mensen spreekt.
- >> Iemand geeft je paspoort niet terug.
- >> Iemand beheert je geld, je moet inkomsten afgeven aan iemand anders of je moet een schuld afbetalen.
- >> De werk- of leefomstandigheden zijn onveilig of slecht.

Neem voorzorgs maatregelen!

Bijvoorbeeld:

- >> Spreek op een openbare plek af als je iemand voor het eerst ontmoet.
- >> Zorg dat je weet waar je bent en geef het adres door aan iemand die je vertrouwt.
- >> Zorg dat je weet hoe je veilig social media gebruikt en let op met wie je spreekt.
- >> Bespreek twijfels met iemand die je vertrouwt. Met vragen en problemen kun je terecht bij een contactpersoon.
- >> Geef je paspoort niet af.
- >> Ga weg of vraag om hulp als je je onveilig of onprettig voelt.

---

03 Werken in Nederland

Zie toelichting in paragraaf 3.4

Relevante kern boodschappen

- Uitbuiting vindt plaats als iemand geld verdient door een ander **te dwingen** dingen te doen onder slechte omstandigheden. Het slachtoffer ziet geen andere optie dan de situatie te accepteren. De dwang kan subtiel zijn, denk bijvoorbeeld aan misleiding, bedreiging of vanwege een af te betalen schuld. Hierdoor herkennen mensen zichzelf niet altijd als slachtoffer.
- **Uitbuiting is verboden.** Mensen die een ander uitbuiten zijn strafbaar.
- Er zijn **veel soorten uitbuiting**: voorbeelden zijn gedwongen worden tot werk in bijvoorbeeld de horeca of tuinbouw.
- Uitbuiting komt **ook in Nederland** voor. Als migrant loop je verhoogd risico op schending van je arbeidsrechten en arbeidsuitbuiting doordat je hier nieuw bent.
- Je hebt **dezelfde arbeidsrechten** als Nederlanders, zelfs als je geen verblijfsvergunning hebt. Zo is het minimumuurloon vanaf 22 jaar ongeveer € 9 euro, en is een werkweek maximaal 45 uur. Voor jongeren ligt het minimumuurloon lager.
- Weet wat je rechten zijn! Misschien ben je minder bescherming gewend, maar in Nederland gelden de **Nederlandse maatstaven**. Een combinatie van schendingen van jouw rechten kan arbeidsuitbuiting zijn.
- Behandelt je werkgever je slecht, krijg je te weinig betaald en word je bedreigd zodat je niet weggaat? Weet waar je heen kunt als er een **schending is van je arbeidsrechten**. Neem een contactpersoon in vertrouwen.

Ken je arbeidsrechten! Bijvoorbeeld: minimumloon in Nederland; werkweek van maximaal 45 uur; recht op vakantiedagen/vrije dagen; recht op vakantiegeld; recht om je ziek te melden.

Weet wanneer je werkgever je slecht behandelt!

Bijvoorbeeld:

- >> Te weinig of uitgesteld betaald worden.
- >> (Extreem) lange dagen werken.
- >> Geen pauzes/vrije dagen/vakantiedagen.
- >> Geen beschermende kleding.
- >> Gevaarlijk/ongezond werk moeten verrichten.
- >> Dreiging of gebruik van verbaal/fysiek geweld of chantage of dwang.
- >> Zwart betaald worden, niet verzekerd zijn tegen ongevallen.
- >> Op het bedrijfsterrein moeten wonen of slecht gehuisvest zijn.

Neem voorzorgs maatregelen!

Bijvoorbeeld:

- >> Neem iemand mee als je een mogelijke werkgever voor het eerst ontmoet.
- >> Zorg dat iemand die je vertrouwt, weet waar je bent.
- >> Zorg voor een contract en een eigen kopie ervan in een taal die je begrijpt.
- >> Houd je gewerkte uren bij, bewaar documentatie over werkafspraken en maak foto's. Zo heb je bewijs om toch nog te krijgen waar je recht op hebt (ook als je geen contract hebt!).
- >> Organisaties waar je terecht kunt voor hulp en advies zijn CoMensha of (bij arbeidsuitbuiting) FairWork.

Ook wanneer de arbeidsomstandigheden nog niet ernstig genoeg zijn om als mensenhandel te worden gezien, kan het zinvol zijn om hulp te vragen. Bijvoorbeeld als de werkgever zich niet houdt aan afspraken over betaling. FairWork kan helpen bij het terugvragen van achterstallig loon.

Minderjarigen zijn nog meer beschermd! Vanaf zestien jaar mag je maximaal veertig uur werken. Onder de achttien is het verboden nachtdiensten te draaien en gevaarlijk werk te verrichten.

04 Toekomstoriëntatie & leven in de illegaliteit

Zie toelichting in paragraaf 3.5

Relevante kern boodschappen

- Uitbuiting vindt plaats als iemand geld verdient door een ander **te dwingen** dingen te doen onder slechte omstandigheden. Het slachtoffer ziet geen andere optie dan de situatie te accepteren. De dwang kan subtiel zijn, denk bijvoorbeeld aan misleiding, bedreiging of vanwege een af te betalen schuld. Hierdoor herkennen mensen zichzelf niet altijd als slachtoffer.
- **Uitbuiting is verboden.** Mensen die een ander uitbuiten zijn strafbaar.
- Uitbuiting komt **ook in Nederland** voor en kan iedereen overkomen. Zeker als je geen verblijfsvergunning krijgt, loop je een risico op uitbuiting, doordat je in een afhankelijke positie terecht kunt komen als je doorreist of op zoek gaat naar werk.
- Je hebt **dezelfde arbeidsrechten** als Nederlanders, zelfs als je geen verblijfsvergunning hebt. Zo is het minimumuurloon vanaf 22 jaar ongeveer € 9, en is een werkweek maximaal 45 uur. Voor jongeren ligt het minimumuurloon lager.
- Behandelt je werkgever je slecht, krijg je te weinig betaald en word je bedreigd zodat je niet weggaat? Neem een **contactpersoon in vertrouwen**. Of benader een organisatie die jou kan helpen zoals Co-Mensha of (bij arbeidsuitbuiting) FairWork.
- Doorreis: het komt voor dat mensen iemand aanbieden om te helpen naar een ander land te reizen zonder de juiste papieren (**mensen-smokkel**), maar eigenlijk de bedoeling hebben om hem of haar daar uit te buiten.
- Prostitutie is **onder voorwaarden toegestaan** in Nederland. Maar mensen die anderen dwingen om in de prostitutie te werken of die minderjarigen hiertoe aanzetten, zijn strafbaar.
- Ook mensen zonder verblijfsvergunning hebben **het recht om een misdrijf te rapporteren** bij de politie, zonder dat ze worden vastgehouden. Het is aan te raden om iemand mee te nemen als je naar de politie gaat. Je kunt een misdrijf ook anoniem melden.
- Slachtoffers van een misdrijf (zoals uitbuiting) hebben recht op bescherming van de **politie en op bijstand van een advocaat**. Deze advocaat is meestal gratis.
- Het Europese **noodnummer** is 1-1-2. Geen spoed: bel dan de politie via 0900 – 88 44.

Herken waarschuwings signalen!

Bijvoorbeeld:

- >> Iemand doet geheimzinnig over de inhoud van het werk of de plek waar je heen gaat.
- >> Iemand geeft je paspoort niet terug.
- >> Iemand maakt je bang (bijv. voor de politie) of bedreigt je.

Weet wanneer je werkgever je slecht behandelt!

Bijvoorbeeld:

- >> Te weinig of uitgesteld betaald worden.
- >> (Extreem) lange dagen werken.
- >> De werk- of leefomstandigheden zijn onveilig of slecht.
- >> Dreiging of gebruik van verbaal/fysiek geweld of chantage of dwang.

Neem voorzorgs maatregelen!

Bijvoorbeeld:

- >> Neem iemand mee als je een mogelijke werkgever voor het eerst ontmoet.
- >> Zorg dat iemand die je vertrouwt, weet waar je bent.
- >> Geef je paspoort niet af.
- >> Houd je gewerkte uren bij, bewaar documentatie over werkafspraken en maak foto's. Zo heb je bewijs om toch nog te krijgen waar je recht op hebt (ook als je geen contract hebt!).
- >> Neem contactinformatie mee van organisaties die kunnen helpen zoals CoMensha en (bij arbeidsuitbuiting) FairWork.

Ook als je geen verblijfsvergunning hebt, heb je bepaalde mensenrechten. Bijvoorbeeld arbeidsrechten zoals het minimumloon in Nederland en het recht om een misdrijf te rapporteren bij de politie. Zie www.basicrights.nl voor deze rechten en voor organisaties die kunnen helpen.

Checklist

inbedding voorlichting mensenhandel

Zijn de kernboodschappen over mensenhandel structureel ingebed in voorlichtingen en/of gesprekken met asielzoekers op de locatie waar jij werkt? Gebruik deze checklist om dit na te gaan en te bespreken met collega's en partnerorganisaties. Denk ook aan een mogelijke rol voor externe aanbieders zoals GGZ (seksuele voorlichting), scholen (voorlichting over loverboys/online veiligheid) of VluchtelingenWerk. De checklist is te printen via www.mensenhandelacademy.nl/asielketen/toolkit.

<i>Kernboodschap</i>	<i>Ingebed: ja/nee</i>	<i>Ja: Wie doet dit?</i>	<i>Nee: Wie gaat dit doen?</i>
Voorkomen van uitbuiting			
Uitleg wat uitbuiting is			
Vormen van uitbuiting			
Werkwijze mensenhandelaren			
Uitbuiting is verboden			
Risico op uitbuiting			
Uitbuiting komt ook in Nederland voor en kan iedereen overkomen			
Mensen die onbekend zijn in Nederland lopen een groter risico			
Als je geen verblijfsvergunning krijgt, ben je extra kwetsbaar			
Mensensmokkel kan overgaan in uitbuiting			

Veilig blijven/voorkomen van uitbuiting			
Ken de waarschuwingssignalen (zie factsheets per thema)			
Neem voorzorgsmaatregelen (zie factsheets per thema)			
Het Europese noodnummer is 1-1-2; geen spoed: 0900 – 88 44			
Gezonde relaties/seksuele uitbuiting			
Niemand mag dwingen tot relatie of seks. Nee zeggen mag			
Werkwijze loverboys			
Pas op met naaktfoto's en -filmpjes			
Als een volwassene een minderjarige dwingt, heeft de minderjarige meestal geen schuld			
Prostitutie is onder voorwaarden legaal in NL. Maar een volwassene dwingen (of een minderjarige aanzetten) tot prostitutie is strafbaar			
Arbeidsrechten/arbeidsuitbuiting			
Je hebt dezelfde arbeidsrechten (bijv. minimum-loon) als Nederlanders, zelfs als je geen verblijfsvergunning hebt			
Minderjarigen zijn meer beschermd en mogen bijv. geen nachtdiensten doen of gevaarlijk werk verrichten			
Op zoek naar werk? Neem voorzorgsmaatregelen tegen arbeidsuitbuiting			
De Nederlandse maatstaven zijn mogelijk anders dan in je eigen land. Weet wanneer je werkgever je slecht behandelt			
Beschikbare hulp voor slachtoffers			
Voel je je onveilig? Word je gedwongen om dingen te doen die je niet wilt? Behandelt je werkgever je slecht? Vraag hulp bij je contactpersoon			
Veilige aangifte: ook mensen zonder verblijfsvergunning hebben het recht een misdaad te rapporteren bij de politie. Het is aan te raden iemand mee te nemen			
Mensen die uitbuiting hebben meegemaakt hebben recht op hulp en op bijstand van een advocaat			

Inleiding

Waarom deze toolkit?

Asielzoekers zijn kwetsbaar om slachtoffer van mensenhandel te worden. Dit geldt zowel voor de groep die een asielstatus krijgt, als de groep met een negatieve beschikking op hun aanvraag; en voor minderjarigen én volwassenen. Onvoldoende bewustzijn over risico's en rechten vergroot de kwetsbaarheid van (voormalig) asielzoekers¹. Slachtoffers van uitbuiting weten vaak niet waar zij hulp kunnen vragen.

In deze toolkit gebruiken we de termen mensenhandel en uitbuiting door elkaar. We adviseren in gesprek met de doelgroep het woord 'mensenhandel' te vermijden ([zie paragraaf 2.1](#)).

Als medewerker bij COA, VluchtelingenWerk, Nidos of één van de amv-opvanglocaties heb je persoonlijk contact met de bewoners of de jongeren. Je kunt daardoor een belangrijke rol spelen om hen weerbaarder te maken tegen mensenhandel. Deze toolkit is bedoeld om je daarbij te helpen. Je vindt hier informatie en praktische handvatten om de belangrijkste kernboodschappen over te brengen. Deze toolkit richt zich op voorlichting aan bewoners en jongeren vanaf twaalf jaar. Informatie die specifiek is voor minderjarigen wordt aangegeven met een kind-icoon.

De toolkit maakt deel uit van het project 'STEP', een samenwerkingsverband van het Nederlandse Rode Kruis, Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA), VluchtelingenWerk Nederland (VWN), CoMensha en Nidos met financiering van de Europese Unie. Aanleiding is een toename van signalen dat asielzoekers slachtoffer worden van mensenhandel, onderweg en na aankomst in Nederland. De projectpartners zien een verantwoordelijkheid om mensen die zich onder hun hoede bevinden te beschermen. Dit kan door bewustwording te vergroten onder de eigen medewerkers, maar vooral ook onder de asielzoekers zelf.

Aan de basis van deze toolkit ligt de informatiebehoefte van de doelgroep. Asielzoekers en slachtoffers mensenhandel vertelden in focusgroepen hoe zij graag geïnformeerd willen worden over mensenhandel. Zij gaven aan dat voorlichting structureel nodig is en baat heeft bij herhaling. Dit kan door informatie over uitbuiting te integreren in bestaande voorlichtingen en persoonlijke gesprekken. Door te linken aan bredere thema's zoals werk of (online) veiligheid is de informatie relevant voor de luisteraar en beter te onthouden. Per thema hebben we daarom thematische factsheets ontwikkeld die je er in gesprekken bij kunt pakken.

Mensenhandelexperts, mentoren, jeugdbeschermers, begeleiders en vrijwilligers van onder andere het COA, Nidos, VWN, amv-opvanglocaties en migrantenorganisaties zagen het belang van voorlichting over mensenhandel en dachten mee over deze toolkit. De hier gepresenteerde kernboodschappen en materialen zijn getest met asielzoekers.

De digitale toolkit, achtergrondinformatie en alle voorlichtingsmaterialen vind je hier: www.mensenhandelacademy.nl/asielketen/toolkit.

¹ Hierna kortheidshalve aangeduid met 'asielzoekers'.

01

Mensenhandel & asiel

Jaarlijks worden in Nederland rond de duizend vermoedelijke slachtoffers van mensenhandel gemeld. Asielzoekers en andere migranten vormen de grootste groep. Jij kunt asielzoekers informeren over mensenhandel. Zo vergroot je hun weerbaarheid en draag je eraan bij dat slachtoffers eerder hulp krijgen.

1.1 Wat is mensenhandel?

Mensenhandel is uitbuiting onder dwang². Dwang kan bestaan uit (dreiging met) geweld. Soms is dwang subtieler: bedrog, misleiding, machtsmisbruik of misbruik van een kwetsbare positie. Andere woorden voor mensenhandel zijn: uitbuiting, (moderne) slavernij en human trafficking.

Let op Wanneer iemand een minderjarige uitbuit, hoeft dwang niet te worden aangetoond om van mensenhandel te kunnen spreken. Er wordt dan aangenomen dat de mensenhandelaar misbruik maakte van de ongelijke machtsrelatie.

Mensenhandel is geen mensensmokkel

De termen mensenhandel en mensensmokkel worden vaak verward. Waar mensenhandel gaat om uitbuiting onder dwang, is mensensmokkel het illegaal transport van personen naar een ander land. In tegenstelling tot mensenhandel is mensensmokkel dus altijd grensoverschrijdend. Mensensmokkel komt meestal vrijwillig tot stand, wanneer mensen mogelijkheden zoeken om hun land te verlaten.

Er zijn ook overeenkomsten. Zowel mensensmokkel als mensenhandel kunnen levensgevaarlijk zijn en gepaard gaan met geweld. Mensensmokkel kan overgaan in mensenhandel. Een persoon kan denken gebruik te maken van een smokkelaar, terwijl dit eigenlijk een mensenhandelaar is. Daarnaast

² De officiële definitie in Nederland: "Mensenhandel is het werven, vervoeren, overbrengen, opnemen of huisvesten van een persoon, met gebruik van dwang (in brede zin) en met het doel die persoon uit te buiten".

maakt het hebben van een grote (smokkel)schuld iemand ook extra kwetsbaar om uitgebuit te worden.

Het onderscheid is belangrijk, want voor slachtoffers van mensenhandel is wettelijk vastgelegd dat zij recht hebben op speciale bescherming.

1.2 Vormen van mensenhandel

Seksuele uitbuiting vindt plaats in de seksindustrie, bijvoorbeeld wanneer iemand onvrijwillig voor iemand anders in de prostitutie werkt. Een bekend voorbeeld zijn loverboys, dit zijn mensenhandelaren die hun slachtoffers inpalmen met verleidingstechnieken, manipulatie, chantage en geweld.

Arbeidsuitbuiting is ook een vorm van mensenhandel. Het komt onder andere voor in de tuinbouw, horeca en transportsector. Het gaat dan om zülke slechte arbeidsomstandigheden, dat mensenrechten in het geding zijn.

Bij criminele uitbuiting worden personen gedwongen tot het plegen van strafbare feiten, waarvan de opbrengst naar de mensenhandelaar gaat. Naast diefstal kun je bijvoorbeeld denken aan drugsmokkel of fraude. Bij criminele uitbuiting loopt het slachtoffer het risico gestraft te worden voor delicten die onder dwang zijn gepleegd.

Daarnaast zijn er nog andere vormen van mensenhandel. Voorbeelden zijn gedwongen bedelarij, gedwongen orgaanverwijdering en uitbuiting in de dienstverlening, bijvoorbeeld huishoudelijk werk.

1.3 Mensenhandel en migratie

Mensenhandel treft mannen, vrouwen en kinderen. Uit de jaarrapportages van coördinatiecentrum CoMensha blijkt dat ongeveer een kwart van de geregistreerde slachtoffers minderjarig is. Circa twee derde van de slachtoffers in Nederland komt uit het buitenland. Door migratie komen mensen in een kwetsbare positie voor mensenhandel. Bijvoorbeeld door:

- Weinig kennis van de Nederlandse taal en samenleving en de eigen rechten
- Niet verwachten dat mensenhandel hier voorkomt
- Een beperkt sociaal netwerk en niet weten wie te vertrouwen
- Snel geld moeten verdienen, bijv. vanwege schulden of voor familie
- Geen verblijfsvergunning en/of geen toegang tot legaal werk
- Opgegroeid in een kwetsbare situatie in land van herkomst

1.4 Mensenhandel onder asielzoekers

Gedwongen uitbuiting is een groot risico voor vluchtelingen. Bekend zijn de verhalen over slavenmarkten en uitbuiting tijdens de reis. Maar ook in Nederland vormen asielzoekers een risicogroep.

VOLKSKRANT:

Mensenhandelaren actief rond asielzoekerscentra

1.5 Wat kun jij doen?

Je kunt op twee manieren bijdragen aan bescherming van asielzoekers:

- **Signalering:** je kunt mogelijke slachtoffers van mensenhandel herkennen en doorverwijzen naar passende (hulpverlenende) instanties. Dit doe je door alert te zijn op signalen. Ook kun je een lokaal netwerk organiseren om signalen te delen en op te pakken. [Zie hoofdstuk 4.](#)
- **Voorlichting:** je kunt bewoners of jongeren informatie geven over mensenhandel en hun rechten. Deze toolkit helpt je hierbij.

1.6 Waarom voorlichting over mensenhandel?

Voorlichting is een manier om mensen weerbaarder te maken. Het helpt bewoners of jongeren om zichzelf te beschermen tegen uitbuiting of om hulp te zoeken als ze slachtoffer zijn (geweest). Het gaat daarbij om informatie over:

- **Risico's:** weten dat mensenhandel ook in Nederland voorkomt en welke vormen dit kan hebben (hoe het eruit ziet en wat de waarschuwingssignalen zijn).
- **Rechten:** weten wat je rechten zijn op de arbeidsmarkt (zoals minimumloon) en als slachtoffer van een misdrijf (zoals aangifte bij de politie en een gratis advocaat).
- **Tips om veilig te blijven:** weten hoe je het risico op uitbuiting kunt verkleinen.
- **Beschikbare hulpverlening:** weten waar je terecht kunt als je slachtoffer bent (geweest).

Uit gesprekken met asielzoekers bleek dat zij bovenstaande informatie niet hadden, maar wel heel relevant vinden. Zij adviseren alle asielzoekers hierover structureel te informeren. Hoe je dit kunt doen, volgt hierna.

02

Het bespreken van mensenhandel

In dit hoofdstuk vind je praktische tips en kernboodschappen die je kunt gebruiken bij het bespreken van uitbuiting met bewoners of jongeren. Gebruik de checklist voorin om na te gaan of de belangrijkste informatie aan bod komt op jouw locatie.

2.1 In gesprek: praktische tips

Het bespreken van mensenhandel klinkt misschien ingewikkeld. Er is onder migranten, net als onder Nederlanders, onduidelijkheid over wat het precies is. Mensensmokkel? Slavernij? Vaak zien slachtoffers van mensenhandel zichzelf niet als slachtoffer, bijvoorbeeld omdat zij er ook iets aan verdienen hebben of omdat ze andere maatstaven gewend zijn. Misschien maak je je zorgen dat het bespreken emotioneel belastend is. En tot slot zijn prostitutie en (homo)seksualiteit vaak gevoelige thema's. De volgende tips helpen je bij de gespreksvoering.

Wees duidelijk

- Het woord mensenhandel ('human trafficking') zorgt voor veel verwarring. We adviseren om te spreken over uitbuiting ('exploitation') en omschrijvingen te gebruiken zoals 'wanneer iemand profiteert door een ander te dwingen dingen te doen die hij of zij niet wilt'.
- Nodig uit om vragen te stellen en check of de informatie begrepen is.
- Gebruik eventueel plaatjes of tekeningen, voorbeelden staan op www.mensenhandelacademy.nl/asielketen/toolkit.

Sluit aan bij je gesprekspartner

- Sluit zoveel mogelijk aan bij hun belevingswereld, zeker bij jongeren.
- Wees cultuursensitief, maar laat geen informatie weg. Zeg dat je weet

dat een onderwerp mogelijk gevoelig ligt en dat je je best doet hier rekening mee te houden.

- Onderwerpen in de taboesfeer maak je gemakkelijker bespreekbaar door in de derde persoon te praten; vraag bijvoorbeeld of ze iemand kennen die een bepaalde situatie heeft meegemaakt.
- In veel patriarchale culturen vinden meisjes het vanzelfsprekend om niets te weigeren. Het kost tijd om deze norm te doorbreken.
- Maak zo mogelijk gebruik van een cultural mediator die de informatie kan helpen vertalen.

Creëer een veilige gespreksomgeving

- Overweeg om mannen en vrouwen apart te spreken of voor te lichten.
- Bespreek gevoelige onderwerpen bij voorkeur nadat je een vertrouwensband hebt opgebouwd. Bekijk ook wie het beste het gesprek kan voeren; jij of een collega.
- Groepsvoorlichting heeft de voorkeur boven individuele gesprekken, tenzij er signalen van uitbuiting zijn bij een individu. Zo blijft de deelnemer anoniem en pikt hij/zij toch de informatie op.
- Zorg voor een rustige omgeving waar jullie niet gestoord worden. Neem voldoende tijd.
- Bereid je toehoorder(s) voor: zeg dat je iets gaat bespreken dat misschien emoties oproept. Zeg dat dit niet erg is en spreek af wat te doen als dit gebeurt (bijv. een pauze inlassen).
- Zeg dat iemand geen persoonlijke informatie hoeft te delen als hij of zij dat niet wil. Hij/zij mag ook later terugkomen om verder te praten.
- Bij groepen: spreek basisregels af, zoals respect voor elkaars inbreng en vertrouwelijkheid.
- Check na afloop hoe de informatie is aangekomen en of iemand behoefte heeft om na te praten.
- Timing is belangrijk. Geef informatie liever niet vlak na een slecht nieuws gesprek. Wacht ook niet te lang, want dan kan iemand al uit beeld zijn.

Let op Mensen kunnen na een voorlichting problemen van zichzelf of een ander aankaarten. Zorg dat je weet hoe je om kunt gaan met een melding van mogelijke mensenhandel ([zie hoofdstuk 4](#)).

2.2 Algemene kernboodschappen mensenhandel

Welke informatie is het meest belangrijk om mee te geven aan asielzoekers? En hoe kun je mensenhandel zo eenvoudig mogelijk uitleggen? Hiervoor hebben we Kernboodschappen Mensenhandel ontwikkeld. In deze kernboodschappen staat beknopte informatie die je kunt gebruiken in gesprekken en tijdens voorlichtingen. Heldere, consistente en herhaalde

informatie van verschillende organisaties bevordert het begrip en zorgt ervoor dat de boodschap beter wordt onthouden. We bespreken hier algemene kernboodschappen, in hoofdstuk 3 gaan we verder in op voorlichting per thema.

De informatie is in de volgende blokken bij elkaar gezet:

- 1 Wat is uitbuiting?
- 2 Risico op uitbuiting
- 3 Veilig blijven/voorkomen van uitbuiting
- 4 Gezonde relaties/seksuele uitbuiting
- 5 Arbeidsrechten/arbeidsuitbuiting
- 6 Beschikbare hulp voor slachtoffers

Deze boodschappen staan soms in de jij-vorm, want ze zijn gericht aan de bewoner/jongere zelf.

1. Wat is uitbuiting?

Toelichting het begrip mensenhandel heeft uitleg nodig en wordt vaak verward met mensensmokkel.

- Uitbuiting vindt plaats als iemand geld verdient door een ander te dwingen dingen te doen onder slechte omstandigheden. Het slachtoffer ziet geen andere optie dan de situatie te accepteren. De dwang kan subtiel zijn, denk bijvoorbeeld aan misleiding, bedreiging of vanwege een af te betalen schuld. Hierdoor herkennen mensen zichzelf niet altijd als slachtoffer. De officiële term hiervoor is: mensenhandel.
- Er zijn veel soorten uitbuiting. Voorbeelden zijn gedwongen worden tot werk in bijvoorbeeld de horeca of tuinbouw, gedwongen prostitutie of gedwongen bedelarij. Uitbuiting doet zich ook voor als een persoon door een ander wordt gedwongen om criminele handelingen te doen (zoals stelen of drugs verkopen), om zijn of haar organen te verkopen, of om onder erg slechte omstandigheden in de huishouding te werken.
- Het kan zijn dat iemand eerst vriendelijk is, maar dan ineens niet meer. Als iemand de relatie gebruikt om druk op een ander uit te oefenen om dingen te doen die hij/zij eigenlijk niet wil doen en daar aan verdient, dan kan er sprake zijn van uitbuiting.
- Uitbuiting is verboden. Mensen die een ander uitbuiten zijn strafbaar.

2. Risico op uitbuiting

Toelichting veel asielzoekers denken dat mensenhandel niet voorkomt in Nederland en dat ze hier veilig zijn.

- Uitbuiting komt ook in Nederland voor en kan iedereen overkomen: mannen, vrouwen, en kinderen.
- Mensen die onbekend zijn in Nederland lopen een groter risico, doordat ze de taal niet spreken, een sociaal netwerk missen, en op zoek zijn naar inkomsten.
- Zeker als ze geen verblijfsvergunning krijgen, lopen ze een risico op uitbuiting doordat ze in een afhankelijke positie terecht kunnen komen bij het verder reizen of zoeken naar werk.
- Het komt voor dat mensen iemand aanbieden om te helpen naar een ander land te reizen zonder de juiste papieren (mensensmokkel), maar eigenlijk de bedoeling hebben om hem of haar daar uit te buiten.

3. Veilig blijven/voorkomen van uitbuiting

Toelichting bewustwording van waarschuwingssignalen en manieren om veilig te blijven maakt asielzoekers weerbaar tegen mensenhandel.

- Weet wat je kunt doen om veilig te blijven en uitbuiting te voorkomen.
- Herken waarschuwingssignalen en neem voorzorgsmaatregelen.
- Voorbeelden van waarschuwingssignalen:
  - Iemand doet geheimzinnig over de inhoud van het werk of de plek waar je heen gaat.
  - Iemand probeert je bang te maken (bijv. voor de politie) of bedreigt je.
  - Iemand probeert te voorkomen dat je met andere mensen spreekt.
  - Iemand geeft je paspoort niet terug.
  - Iemand beheert je geld, je moet inkomsten afgeven aan iemand anders of je moet een schuld afbetalen.
  - Iemand vraagt je om dingen te doen die je eigenlijk niet wil doen.
- Zie je waarschuwingssignalen of maak je je zorgen over iemand? Bespreek het met een contactpersoon. Jouw veiligheid staat voorop, de informatie wordt zoveel mogelijk vertrouwelijk behandeld.
- Voorbeelden van voorzorgsmaatregelen:
  - Neem iemand mee als je een mogelijke werkgever voor het eerst ontmoet.
  - Spreek op een openbare plek af als je iemand voor het eerst ontmoet.

- Zorg dat iemand die je vertrouwt, weet waar je bent.
- Geef je paspoort niet af.
- Ga weg of vraag om hulp als je je onveilig of onprettig voelt.
- Neem contactinformatie mee van organisaties die kunnen helpen, zoals CoMensha of (bij arbeidsuitbuiting) FairWork.

"Veel asielzoekers denken dat mensenhandel niet voorkomt in Nederland"

© Eva Schweizer

4. Gezonde relaties/seksuele uitbuiting

Toelichting voorlichting over loverboytactieken en het recht op zelfbeschikking maakt weerbaarder tegen seksuele uitbuiting.

- Je hebt recht op een veilige omgeving.
- Niemand mag een ander dwingen tot een relatie of tot seks. Je mag altijd nee zeggen.
- Het kan zijn dat iemand eerst vriendelijk is en veel aandacht geeft, maar verkeerde bedoelingen heeft. Als iemand druk op een ander uitoefent om dingen te doen die hij of zij niet wilt doen, zoals seks hebben met iemand, en daaraan verdient, dan kan er sprake zijn van uitbuiting. Zelfs als dit binnen een relatie gebeurt.
- Let op met wie je spreekt via social media.
- Pas op met naaktfoto's en -filmpjes. Het komt veel voor dat mensen gechanteerd worden met pikant beeldmateriaal dat eigenlijk alleen voor een vriend of vriendin was bedoeld. Vraag hulp als iemand je op deze manier onder druk probeert te zetten.
- Als een volwassene een minderjarige verkeerde dingen laat doen, is het meestal niet de schuld van de minderjarige.

- Prostitutie is onder voorwaarden toegestaan in Nederland. Maar mensen die anderen dwingen om in de prostitutie te werken of die minderjarigen hiertoe aanzetten, zijn strafbaar.

5. Arbeidsrechten/arbeidsuitbuiting

Toelichting het kennen van de Nederlandse maatstaven en arbeidsrechten maakt weerbaarder tegen arbeidsuitbuiting. Juist hierbij zien we vaak dat betrokkenen zichzelf niet als slachtoffer zien, doordat zij niet weten welke rechten in Nederland van toepassing zijn.

- Als migrant loop je verhoogd risico op schending van je arbeidsrechten en arbeidsuitbuiting. Weten wat je rechten zijn is essentieel om dit te voorkomen.
- Je hebt dezelfde arbeidsrechten als Nederlanders, zelfs als je geen verblijfsvergunning hebt. Zo is het minimumuurloon ongeveer € 9 vanaf 22 jaar, en is een werkweek maximaal 45 uur. Voor jongeren geldt een lager uurloon.
- Weet wanneer je werkgever je slecht behandelt. Misschien ben je minder bescherming gewend, maar in Nederland gelden de Nederlandse maatstaven.
- Minderjarigen zijn nog meer beschermd: vanaf zestien jaar mogen minderjarigen veertig uur werken. Voor minderjarigen (onder de achttien jaar) is het verboden nachtdiensten te draaien en om gevaarlijk werk te verrichten.
- Neem voorzorgsmaatregelen tegen arbeidsuitbuiting. Bewaar bijvoorbeeld documentatie over werkafspraken en neem iemand mee als je een mogelijke werkgever voor het eerst ontmoet.

6. Beschikbare hulp voor slachtoffers

Toelichting het is belangrijk dat asielzoekers weten waar ze terecht kunnen voor hulp – en dat deze hulp ook beschikbaar is als ze geen verblijfsstatus hebben (ongedocumenteerd/illegaal zijn).

- Voel je je onveilig? Word je gedwongen om dingen te doen die je niet wilt? Vraag om hulp bij je contactpersoon. Amv kunnen altijd terecht bij hun mentor en jeugdbeschermer van Nidos. Jouw veiligheid staat voorop, de informatie wordt zoveel mogelijk vertrouwelijk behandeld.
- Behandelt je werkgever je slecht, krijg je te weinig betaald en word je bedreigd zodat je niet weggaat? Weet waar je heen kunt als er een

schending is van je arbeidsrechten. Neem een contactpersoon in vertrouwen. Of benader een organisatie die jou kan helpen.

- Ook mensen zonder verblijfsvergunning hebben het recht om een misdaad te rapporteren bij de politie, zonder dat ze worden vastgehouden. Het is aan te raden om iemand mee te nemen als je naar de politie gaat. Je kunt een overtreding ook anoniem melden.
- Mensen die uitbuiting hebben meegemaakt, hebben recht op hulp en op bijstand van een advocaat. Praat erover met een contactpersoon of iemand anders die je vertrouwt.
- Slachtoffers van een misdrijf hebben recht op bescherming van de politie en op bijstand van een advocaat. Deze advocaat is meestal gratis.
- Het Europese noodnummer is 1-1-2. Geen spoed: bel dan de politie via 0900-8844.
- Organisaties waar je terecht kunt voor hulp en advies zijn CoMensha of (bij arbeidsuitbuiting) FairWork.

2.3 Checklist informatievoorziening over mensenhandel op jouw locatie

Zijn deze kernboodschappen ingebed in voorlichtingsmomenten en/of structurele gesprekken met cliënten op de locatie waar je werkt? Gebruik de checklist voorin om dit na te gaan en ter bespreking met collega's en partnerorganisaties. Denk ook aan een mogelijke rol voor externe aanbieders zoals GGZ (seksuele voorlichting), scholen (voorlichting over loveboys/online veiligheid) of VWN.

2.4 Overzicht van voorlichtingsmaterialen

Er is veel materiaal beschikbaar voor het bespreken van mensenhandel en voor het meegeven van informatie. Brochures, voorlichtingsmethodieken en informatieve filmpjes hebben we bij elkaar gebracht op www.mensenhandelacademy.nl/asielketen/toolkit. In het volgende hoofdstuk geven we per thema aan welke voorlichtingsmaterialen daarbij passen.

03

Voorlichting mensenhandel per thema

Het is belangrijk dat alle asielzoekers weten wat mensenhandel is en hoe ze zichzelf kunnen beschermen. Sommige standaardvoorlichtingsmomenten lenen zich goed voor het opnemen van relevante kernboodschappen. Aanvullend kun je specifieke voorlichtingen organiseren als je met een bijzonder kwetsbare doelgroep werkt. Dit hoofdstuk helpt je om de kernboodschappen in te bedden in verschillende voorlichtingsmomenten.

3.1 Thema's

Veel bewoners en jongeren krijgen al voorlichting of informatieve gesprekken waarin boodschappen over mensenhandel kunnen worden ingebed.

Deze kunnen geclusterd worden in vier thema's, namelijk:

- Algemene veiligheid
- Seksuele voorlichting, gezonde relaties en online veiligheid
- Werken in Nederland
- Toekomstoriëntatie & leven in de illegaliteit

Daarnaast, zeker bij signalen van (mogelijke) mensenhandel onder bewoners:

- Gerichte voorlichting over mensenhandel

Elk van deze voorlichtingsmomenten biedt gelegenheid om mensenhandel te bespreken. Het voordeel is dat de informatie zo steeds relevant is en door de herhaling beter blijft hangen.

Geen voorlichting?

Mogelijk vindt op jouw locatie geen (groeps)voorlichting plaats over bovenstaande thema's. Overweeg of je dit kunt organiseren, in afstemming met andere betrokken organisaties. Daarnaast kun je de kernboodschappen over mensenhandel altijd opnemen in je individuele gesprekken met de bewoners of jongeren.

In dit hoofdstuk komt per thema aan de orde: waarom mensenhandel binnen dit thema past, wanneer het besproken kan worden, hoe het besproken kan worden, en welke beschikbare materialen je hiervoor kunt gebruiken, alle te vinden op www.mensenhandelacademy.nl/asielketen/toolkit. Voorin deze toolkit vind je de factsheets per thema.

3.2 Algemene veiligheid

Waarom

Door bewoners of jongeren bij binnenkomst voor te lichten over potentiële gevaren, zijn ze waakzamer. Ook is belangrijk dat ze van begin af aan weten dat ze met problemen of zorgen terecht kunnen bij jou en je collega's.

Wanneer

Als je veiligheid bespreekt, adviseren wij om in algemene zin iets over mensenhandel te vertellen. Doe dit zo snel mogelijk na aankomst op de locatie of bij signalen van een onveilige situatie.

Hoe

In persoonlijke gesprekken of groepsvoorlichting. Omdat mensen pas net zijn aangekomen en veel informatie moeten verwerken, blijft de informatie over mensenhandel hier beknopt en algemeen.

Informatie voor minderjarigen

Voor amv is het raadzaam om het onderwerp mensenhandel mee te nemen wanneer veiligheid aan de orde komt in het driegesprek met Nidos en COA en in het tweegesprek tussen mentor en amv.

Beschikbare materialen

- Factsheet 1: Algemene Veiligheid
- Afbeeldingen ('praatplaatjes') migratie & mensenhandel van het Italiaanse Rode Kruis
- Voor minderjarigen die risico lopen: filmpje ECPAT 'Exploitation/traffic-

king: rights of isolated minors or children in danger' (vijf minuten, tien talen)

- Om mee te geven aan minderjarigen die risico lopen: ECPAT brochure 'Potential child victim of human trafficking' (tien talen)

3.3 Seksuele voorlichting, gezonde relaties en online veiligheid

Waarom

Asielzoekers zijn kwetsbaar voor seksuele uitbuiting. Sommigen zijn al tijdens de reis in handen gevallen van mensenhandelaren. Anderen worden na aankomst benaderd, bijvoorbeeld met loverboy tactieken en via social media. Uitgeprocedeerde asielzoekers lopen een groot risico als ze zich proberen te redden in de illegaliteit. Seksuele uitbuiting overkomt ook (meestal jonge) mannen. De slachtoffers zijn relatief vaak homo- of biseksueel of transgender.

Wanneer

- Niet lang na aankomst en in ieder geval voor alle jongeren.
- Als er signalen zijn dat bewoners risico's nemen op het gebied van intieme relaties.

Hoe

Door gezonde seksuele ontwikkeling te stimuleren kun je bewoners en jongeren weerbaarder maken tegen uitbuiting. Relevante thema's zijn weerbaarheid, (sociale) media, normen en waarden in relaties en voorlichting over seksualiteit en seksueel grensoverschrijdend gedrag. In veel landen van herkomst is informatie hierover niet vanzelfsprekend. Het is aan te raden om hieraan ook bij volwassenen aandacht te besteden. Dit kan in groepsvoorlichting (mannen en vrouwen gescheiden) en in individuele gesprekken.

Informatie voor minderjarigen

Het is belangrijk dat alle minderjarige asielzoekers vanaf een jaar of twaalf informatie op maat krijgen over seksuele voorlichting, gezonde relaties en online veiligheid. Let zeker bij jongeren op dat je in je voorlichting aansluit bij hoe zij social media gebruiken. Dat kan door hen eerst te vragen naar hun ervaringen en favoriete social media-kanalen.

Voor amv kan voorlichting per locatie worden georganiseerd (zoals op diverse locaties al gebeurt). Voor jongeren kun je de samenwerking zoeken met de school en GGD. Ook kan VVN op sommige locaties voorlichting organiseren.

Beschikbare materialen

- Factsheet 2: Seksuele voorlichting, gezonde relaties en online veiligheid
- Er zijn zeer veel voorlichtingsmethodieken over loverboys, seksuele voorlichting, gezonde relaties en online veiligheid. Een deel wordt regionaal aangeboden.
Op www.mensenhandelacademy.nl/asielketen/toolkit vind je de methodieken en aanbieders bij elkaar.

3.4 Werken in Nederland

Waarom

Veel asielzoekers die net in Nederland zijn aangekomen, willen snel aan het werk. Ze willen geld verdienen voor eigen onderhoud en om naar familie in het buitenland te sturen. De druk om dit te realiseren is hoog. Migranten zijn kwetsbaar voor uitbuiting, omdat werkgevers er gebruik van kunnen maken dat migranten hun rechten niet goed kennen en niet weten wat gebruikelijk is in Nederland. Het is daarom van belang dat, wanneer het onderwerp 'werk' ter sprake komt, er ook aandacht is voor arbeidsrechten en de maatstaven in Nederland.

Het is aan te raden om dit thema óók alvast te bespreken met (voormalig) asielzoekers die (nog) niet mogen werken.

Wanneer

Werk en arbeidsrechten kunnen op verschillende momenten worden besproken, bijvoorbeeld:

- Wanneer de bewoner aangeeft werk te zoeken of als je denkt dat een bewoner snel geld zal willen verdienen, bijvoorbeeld om gezinshereniging te betalen.
- Binnen of naar aanleiding van de COA-voorlichting 'Oriëntatie op de Nederlandse arbeidsmarkt'.
- Als er signalen zijn dat bewoners werken en je je zorgen maakt over de omstandigheden.
- Na het krijgen van een verblijfsstatus.
- Wanneer er een vermoeden bestaat dat een bewoner geen verblijfsstatus zal krijgen of reeds uitgeprocedeerd is. Wanneer de persoon besluit in Nederland te blijven, is het relevant voor hem/haar te weten dat ook ongedocumenteerde migranten arbeidsrechten hebben.

Informatie voor minderjarigen

Voorlichting aan minderjarige asielzoekers over werk en arbeidsrechten wordt zelden gegeven. Omdat ook deze groep kwetsbaar is voor arbeids-

uitbuiting, raden wij aan dit toch te doen. Veel jongeren voelen de druk om snel geld te verdienen voor achtergebleven familie of om familiehereniging te bekostigen. Als ze op zoek gaan naar een (bij)baan of stage, is het belangrijk dat ze op de hoogte zijn van hun rechten en dat ze aan de bel kunnen trekken als de omstandigheden slecht zijn.

Hoe

Persoonlijke gesprekken of groepsvoorlichting.

Beschikbare materialen

- Factsheet 3: Werken in Nederland
- COA: Oriëntatie op de Nederlandse arbeidsmarkt (ONA)
- Rode Kruis: groepsvoorlichting Werken in Nederland
- Tekenfilm FairWork 'Your labour rights in the Netherlands' (één minuut, zestien talen)
- Folder FairWork 'Working in the Netherlands: how does that work?' (zeven talen)

Een voorbeeld

Het COA heeft kernboodschappen van het thema Werken in Nederland verwerkt in de standaardvoorlichting 'Oriëntatie op de arbeidsmarkt'. Deze groepsvoorlichting is onderdeel van de training 'Kennis over de Nederlandse Maatschappij' voor volwassen asielzoekers. Zo krijgt een grote groep bewoners informatie over arbeidsrechten en het voorkomen van arbeidsuitbuiting. Omdat herhaling werkt, is raadzaam om de informatie (waar relevant) ook te noemen in persoonlijke gesprekken over werk.

*"Aandacht voor
arbeidsrechten
maakt migranten
minder
kwetsbaar voor
uitbuiting"*

3.5 Toekomstoriëntatie & leven in de illegaliteit

Waarom

Asielzoekers die geen verblijfsstatus krijgen en doorreizen of ongedocumenteerd (illegaal) in Nederland verblijven zijn ontzettend kwetsbaar voor uitbuiting. Voordat ze uit beeld verdwijnen, kun je hen informatie geven over de risico's van mensenhandel en tips om veilig te blijven/hulp te vragen. Doordat deze groep geen legaal werk kan vinden en in een afhankelijkke positie terecht komt, is uitbuiting moeilijk te voorkomen. Uit interviews met voormalig slachtoffers blijkt echter dat kennis over beperking van risico's, hun rechten als werknemer, en mogelijkheden om hulp te vragen hen wel degelijk had kunnen helpen. Veel ongedocumenteerde migranten denken dat zij bij illegaal verblijf geen rechten hebben. Dit klopt niet. Belangrijke mensenrechten gelden ook voor hen.

Je kunt zeer kwetsbare bewoners eventueel in contact brengen met hulporganisaties waar ze terecht kunnen na vertrek. Per regio zijn er organisaties die kunnen helpen met onderdak en eerste levensbehoeften, toeleiding naar medische zorg en/of juridische bijstand. Door adressen en contactgegevens mee te geven, kun je deze groep iets weerbaarder maken tegen uitbuiting. Bij doorreis kun je ook denken aan organisaties in het buitenland, zoals het Rode Kruis in het bestemmingsland.

Wanneer

- Ter voorbereiding op een mogelijk negatief besluit op de asiel-aanvraag.
- Na een negatief besluit of beschikking.
- Als je verwacht dat iemand binnenkort MOB gaat.

Hoe

Vanwege de gevoeligheid van deze informatie ligt een persoonlijk gesprek het meest voor de hand. Een deel van deze informatie kan ook ingebed worden in de voorlichting Toekomstoriëntatie.

Informatie voor minderjarigen

Er zijn grote zorgen over de honderden minderjarigen die jaarlijks met onbekende bestemming vertrekken uit de asiellooties. Voor deze groep lijkt het risico op uitbuiting levensgroot. Het vroegtijdig meegeven van informatie over risico's op mensenhandel, rechten en beschikbare hulp kan bijdragen aan het verminderen van kwetsbaarheid.

Daarnaast verdient het aanbeveling om amv die geen verblijfsstatus hebben gekregen en die niet kunnen terugkeren, ruim voor hun achttiende verjaardag informatie te geven over een opvanglocatie en/of steunpunt voor (jonge) ongedocumenteerden. Zie hiervoor onder andere www.basicrights.nl.

Beschikbare materialen

- Factsheet 4: Toekomstoriëntatie en leven in de illegaliteit
- COA: Toekomstoriëntatie methodiek
- VWN: Toekomsttraining methodiek

Een voorbeeld

Een jeugdbeschermer van Nidos sprak een jongere die door wilde reizen om elders te gaan werken. Hij vertelt hierover: "Ik heb een deel van de voorlichting over uitbuiting gegeven en aangegeven waar de jongen specifiek op kon letten: welke risico's zijn er en hoe kan hij zichzelf beschermen. Dit was voor de jongere heel helpend. Eerder was deze in gesprekken erg afstandelijk, maar na dit gesprek omhelsde hij mij zelfs."

3.6 Mensenhandel: specifieke voorlichting

Waarom

Het is aan te raden om met personen die extra risico lopen op slachtofferchap mensenhandel gericht het gesprek hierover aan te gaan. Voor degenen die al slachtoffer zijn, kan dit bijdragen aan zelfidentificatie en het durven vragen van hulp. Voor personen die kwetsbaar zijn voor uitbuiting kan dit helpen zichzelf beter te beschermen.

Wanneer

Indien jouw bewoners of jongeren extra kwetsbaar zijn voor slachtofferchap mensenhandel. Denk bijvoorbeeld aan minderjarigen uit risicolanden en personen die signalen vertonen van mogelijke mensenhandel. Het kan tevens zinvol zijn voor iedereen op een locatie waar vermoedens zijn dat mensenhandelaren actief zijn.

Hoe

Vanwege de gevoeligheid van de informatie ligt een persoonlijk gesprek voor de hand. Ga specifiek in op de zorgen die je hebt. Leg bijvoorbeeld uit dat er vermoedens zijn dat bewoners en/of jongeren bij de locatie worden geworven voor uitbuiting, hoe dat eruit ziet en wat iemand kan doen als hij/zij zich onveilig voelt. Het doel is (naast het geven van informatie) vertrouwen te winnen en te laten weten dat iemand met problemen bij jou of een collega terecht kan.

Beschikbare materialen

- [Factsheet 1: Algemene veiligheid](#). Vul deze zo nodig aan met specifieke informatie over mensenhandel die past bij het doel van je voorlichting. [Zie hoofdstuk 6](#) voor mogelijke bronnen.
- Afbeeldingen ('praatplaatjes') migratie & mensenhandel van het Italiaanse Rode Kruis.

Een voorbeeld

De aanleiding

Medio 2018 verbleven er diverse jongeren in de POA (procesopvanglocatie voor amv) in Weert, waarbij vermoedens waren van criminele uitbuiting. Ze waren meerdere malen in aanraking gekomen met politie, waren om onduidelijke redenen steeds kortdurend afwezig en hadden bij terugkomst rugzakken bij zich met onbekende inhoud. De contactpersonen mensenhandel/mensensmokkel (MHMS) van de locatie concludeerden dat proactief handelen nodig was om de veiligheid en beheersbaarheid op en rond de locatie te waarborgen.

De aanpak

De contactpersonen MHMS brachten het onderwerp mensenhandel onder de aandacht bij hun collega's, door trends en actualiteiten over mensenhandel te bespreken in een themabijeenkomst. Alle medewerkers werden gewezen op hun signalerende rol. Ook werd het Team Criminele Inlichtingen (TCI) van de politie uitgenodigd als externe spreker. Daarnaast stelden ze een document op met informatie over kwetsbaarheden per nationaliteit en specifieke signalen waar mentoren alert op konden zijn.

Hierbij stond centraal: zie het ongewone in een gewone situatie.

Blijf alert!

Vervolgens ontwikkelden de contactpersonen MHMS een gesprekscyclus voor de collega's om gesprekken over mensenhandel te voeren met alle jongeren. Ze beschreven welke informatie de mentoren kunnen geven en op welke manier. Het doel van deze gesprekken was het uiten van de zorgen, op basis van een begeleidende en informerende rol. De contactpersonen MHMS vroegen de collega's een terugkoppeling te geven van de gesprekken om een overkoepelend beeld te kunnen schetsen. Samen met de contactpersoon van Nidos bespraken zij signalen en bijzonderheden en schakelden zo nodig met andere samenwerkingspartners.

Het algemene doel was te bevorderen dat de jongeren over mensenhandel kunnen en durven praten met hun mentoren. Daarnaast werden de jongeren geïnformeerd over wat zij kunnen doen bij een gevoel van onveiligheid.

Het resultaat

De collega-mentoren vonden het prettig om actuele en gerichte informatie over mensenhandel te ontvangen. De jongeren reageerden overwegend positief op deze gesprekken. Ze vonden het fijn dat dit thema bespreekbaar werd gemaakt.

*"Het is goed als het
thema mensenhandel
bespreekbaar wordt
gemaakt"*

04

04

Omgaan met een vermoeden van mensenhandel

Het bespreken van mensenhandel kan leiden tot (meer) meldingen of signalen. In dit hoofdstuk geven we enkele tips voor het omgaan met een vermoeden of melding dat iemand slachtoffer is. Aanvullend kun je bij jouw organisatie informeren naar speciale trainingen Herkenning Mensenhandel. De belangrijkste boodschap: kom bij een vermoeden van mensenhandel altijd in actie.

4.1 Signalen van mensenhandel

In jouw werk kun je mensenhandel op verschillende momenten signaleren. Zo kun je in contact komen met personen die slachtoffer zijn geweest, personen die op dit moment slachtoffer zijn of personen die mogelijk slachtoffer zullen worden. Het komt voor dat mensen uit zichzelf vertellen dat ze mensenhandel hebben meegemaakt. Maar meestal herkennen ze hun slachtofferschap niet of durven ze hier niet voor uit te komen. Om slachtoffers te kunnen helpen is het daarom belangrijk dat je signalen van mensenhandel kunt herkennen.

Er bestaan veel verschillende signalen, die gegroepeerd kunnen worden onder:

Beperking van de bewegingsvrijheid

Arbeidsomstandigheden

Dwang

Lichamelijke en geestelijke gezondheid

Signalen bij minderjarigen

Overige waarnemingen rondom mogelijk slachtoffer

In de praktijk kan al het gedrag dat afwijkt van het normale een mogelijk signaal zijn.

4.2 E-learning module Herkenning Mensenhandel

Speciaal voor medewerkers en vrijwilligers in de asielketen ontwikkelden COA, VWN, Rode Kruis en CoMensha gezamenlijk de e-learning module Herkenning Mensenhandel. Deze stelt je in staat om signalen van mensenhandel bij cliënten te herkennen en adequaat op te volgen. De e-module duurt slechts dertig minuten en is te vinden op:

www.rodekruis.nl/emodule-mensenhandel

4.3 Handelingsperspectief

Het kan zijn dat je in een situatie komt waarin je je zorgen om iemand maakt, maar dat je niet zeker weet waardoor dit komt. Je kunt dan een paar open vragen stellen om je gevoel te checken en om de persoon de mogelijkheid te geven jou meer te vertellen. Wat passend is, hangt af van de situatie. Voer zo'n gesprek in een rustige, veilige omgeving, en leg uit hoe je omgaat met vertrouwelijke informatie.

Het is niet jouw taak om mensenhandel daadwerkelijk vast te stellen. Het belangrijkste is dat je iets doet met het gevoel dat er iets niet klopt. Je kunt iemand daarmee uit een zeer schrijnende situatie halen.

Trek altijd aan de bel bij mogelijke signalen. Hoe en waar je dit doet (het handelingsperspectief), verschilt per organisatie. In bovengenoemde

e-module zijn de routes uitgewerkt voor het Rode Kruis, COA, VWN en 'CoMensha-cursist/overig'. De handelingsperspectieven vind je aan het einde van deze e-module. **Voor iedere organisatie geldt, dat je mogelijke signalen eerst intern met een collega of leidinggevende bespreekt.** Je kunt ook altijd (anoniem) contact opnemen met de CoMensha-helppdesk om zorgen te bespreken. Naast de interne organisatieprocedures, is het belangrijk om te beseffen dat mensenhandel is opgenomen in de Meldcode 'Huiselijk Geweld en Kindermishandeling'.

4.4 Beschikbare hulp voor slachtoffers mensenhandel

Voor de bestrijding van mensenhandel is het belangrijk dat slachtoffers aangifte doen. Daarnaast hebben slachtoffers recht op bescherming en hulp. Voor minderjarigen geldt dat zij extra rechten hebben, zie kader aan het eind van deze paragraaf. In Nederland zijn politie, Koninklijke Marechaussee en Inspectie SZW de instanties die bepalen of er aanwijzingen zijn van mensenhandel.

Voorgesprek: wel of niet naar politie?

Het besluit om wel of niet naar de politie te gaan kan moeilijk zijn. In veel regio's is een zorgcoördinator mensenhandel aanwezig die in gesprek kan gaan met een potentieel slachtoffer. Deze kan de voor- en nadelen van aangifte doen uitleggen, zodat iemand een geïnformeerde keuze kan maken. De helppdesk van CoMensha heeft contactgegevens van zorgcoördinatoren en kan telefonisch adviseren.

Veilig aangifte

Ook mensen zonder verblijfsvergunning mogen aangifte doen van een misdrijf (zonder dat zij in vreemdelingendetentie terechtkomen). Dit heet 'veilige aangifte'. Doordat deze regeling pas enkele jaren geldt en niet overal bekend is, is aan te raden dat zij een advocaat of hulpverlener meenemen wanneer ze naar de politie gaan.

Intake en aangifte bij politie

Bij de politie (of Inspectie SZW/Koninklijke Marechaussee) vindt eerst een intakegesprek plaats. Bij de geringste aanwijzing van mensenhandel, en als de persoon geen legaal verblijf heeft, krijgt het slachtoffer maximaal drie maanden bedenktijd en opvang om tot rust te komen en na te denken over wel of niet aangifte doen. Voor migranten in de asielpcedure geldt de bedenktijd in principe niet, omdat zij al legaal verblijf en toegang tot voorzieningen hebben. Slachtoffers mogen iemand meenemen naar de aangifte.

Juridische bijstand

Slachtoffers hebben recht op een advocaat voor de strafrechtelijke en de verblijfsrechtelijke procedures. Deze is meestal gratis. Het is aan te raden al voor de aangifte een gecertificeerde mensenhandel advocaat in te schakelen. Organisaties die aanvullende juridische bijstand bieden zijn onder andere het Rode Kruis voor verblijfsrechtelijke procedures en Slachtofferhulp voor strafrechtelijke procedures.

Medische bijstand

Hieronder valt ook psychologische hulp voor bijvoorbeeld traumaverwerking.

Tijdelijke verblijfsvergunning

Slachtoffers van mensenhandel zonder verblijfsrecht krijgen op verzoek van de politie een tijdelijke verblijfsvergunning. Dit heet de B8/3-regeling, ofwel 'verblijfsregeling mensenhandel'. Deze geldt zo lang het politieonderzoek of strafproces loopt. Asielzoekers kunnen tegelijkertijd in de asielprocedure en de B8-regeling zitten. Het is in sommige gevallen mogelijk om voortgezet verblijf te krijgen op grond van mensenhandel (de vergunning 'humanitair niet-tijdelijk', ofwel B9/12). De advocaat kan hierover meer vertellen.

"De zorgcoördinator mensenhandel kan de voor- en nadelen van aangifte doen uitleggen."

© Peter Busscher

Opvang

Tijdens de bedenktijd en het eventuele politieonderzoek kan het slachtoffer in een speciale opvang verblijven. Hier is veel aandacht voor veiligheid en specialistische hulp. Voor personen die gelijktijdig in de verblijfsregeling mensenhandel zitten (B8/3 of B9/12) en een asielprocedure hebben lopen, geldt vaak dat ze op de COA-locatie blijven.

Uitkering

Slachtoffers kunnen een uitkering krijgen op basis van de B8-regeling. Wie op de COA-locatie verblijft, ontvangt deze niet, maar behoudt het leefgeld van de regeling voor asielzoekers.

Hulpverlening

Een slachtoffer kan worden bijgestaan door een maatschappelijk werker en de eerdergenoemde regionale zorgcoördinator mensenhandel.

Schadevergoeding

Slachtoffers kunnen proberen om schade vanwege lichamelijk of geestelijk letsel vergoed te krijgen. Dit kan bijvoorbeeld door voeging tijdens de strafzaak tegen de dader(s), compensatie via een civiele procedure, of een aanvraag bij het Schadefonds Geweldsmisdrijven. De advocaat kan hierover meer vertellen.

Aanvullende informatie voor minderjarigen

Bij de ondersteuning van minderjarige slachtoffers gelden enkele bijzondere regelingen of aandachtspunten.

Beschermde opvang

Voor amv die (mogelijk) slachtoffer zijn van mensenhandel, is bij het COA de Beschermde Opvang (BO) beschikbaar. Nidos indiceert een minderjarige vreemdeling voor de BO: dit gebeurt bij de geringste indicatie van mensenhandel. Amv verblijven in de BO tot er geen beschermingsvraag meer is. Zij vallen onder de regeling verstrekkingen asielzoekers.

Strafproces

In de Aanwijzing Mensenhandel is opgenomen dat minderjarige slachtoffers tijdens het strafrechtelijk proces extra moeten worden beschermd. Indien mogelijk wordt het minderjarige slachtoffer bijvoorbeeld steeds door dezelfde personen ondervraagd en vindt de ondervraging plaats in een daarvoor ontworpen of aangepaste ruimte.

Als aangifte niet mogelijk is: schrijnend pad

In principe is medewerking aan het strafrechtelijk onderzoek een voorwaarde voor toegang tot de verblijfsregeling mensenhandel. Sinds oktober 2018 is 'minderjarigheid' toegevoegd aan de lijst met omstandigheden waaronder een verblijfsvergunning ook zonder aangifte kan worden verleend (het zogenaamde 'schrijnend pad'). Betrokkenheid van de politie blijft noodzakelijk, aangezien dit de instantie is die bepaalt of er aanwijzingen zijn van mensenhandel.

Verblijf in Nederland

Minderjarige slachtoffers van mensenhandel zonder verblijfsstatus kunnen gebruikmaken van dezelfde regelingen als meerderjarigen. Nidos begeleidt amv bij het aanvragen van een verblijfsvergunning. Als het slachtoffer geen verblijfsvergunning krijgt, is bij terugkeer een voorwaarde dat adequate opvang beschikbaar is in het land van herkomst.

Het betrekken van collega's

Het voorkomen en herkennen van mensenhandel kun je niet alleen. Het is van belang dat collega's ook op de hoogte zijn van wat mensenhandel is, welke kernboodschappen ze aan asielzoekers kunnen meegeven, en hoe zij signalen kunnen herkennen. Dit hoofdstuk geeft enkele tips.

5.1 Praktische tips

- >> Bespreek deze toolkit tijdens een vergadering of teamoverleg.
- >> Verspreid de e-learning module 'Herkenning Mensenhandel' onder collega's, zie www.rodekru.is/emodule-mensenhandel.
- >> Vul de checklist voorin samen met collega's in. Bespreek hoe en wanneer mensenhandel besproken wordt met bewoners of jongeren. Wie of welke organisatie doet dit? Zijn er mogelijkheden om de kernboodschappen op te nemen in (meer) gesprekken of voorlichtingen?
- >> Organiseer een themabijeenkomst over mensenhandel voor collega's. Dit kan op je eigen locatie of regionaal/landelijk. Je kunt het intern organiseren, of samen met partnerorganisaties.
- >> Nodig een externe spreker uit voor een themabijeenkomst. Denk bijvoorbeeld aan CoMensha, zorgcoördinator mensenhandel, afdeling Vreemdelingenpolitie, Identificatie en Mensenhandel (AVIM) van de regionale politie of Team Criminele Inlichtingen (TCI).
- >> Bespreek de mogelijkheid om een training over mensenhandel te volgen. Dit kan intern verzorgd worden door contactpersonen/aandachtsfunctionarissen mensenhandel, of extern, bijvoorbeeld door een training van CoMensha of de FairWork Academy.
- >> Maak mensenhandel een terugkerend agenda-item bij interviewbesprekingen of overleg over cliëntcasussen.

06

Meer informatie

Over mensenhandel

- Mensenhandel Academy: een speciale site van CoMensha, die het (opleidings)aanbod op het gebied van signalering van mensenhandel overzichtelijk bundelt, www.mensenhandelacademy.nl
- Nationaal Rapporteur Mensenhandel: Rapportages en wetgeving omtrent mensenhandel, www.nationaalrapporteur.nl/mensenhandel
- CoMensha, advies aan hulpverleners en slachtoffers en registratie van meldingen, www.mensenhandel.nl
- FairWork: hulp bij arbeidsuitbuiting van migranten, www.fairwork.nu
- Defence for Children: hulp bij uitbuiting en vermissing van minderjarigen, www.defenceforchildren.nl
- Mensenhandelweb: mensenhandelnieuws, www.mensenhandelweb.nl
- Politie: www.politie.nl/themas/mensenhandel.html

E-learning module Herkenning Mensenhandel

- www.rodekru.is/emodule-mensenhandel

Voor slachtoffers mensenhandel

- Wegwijzer Mensenhandel: doorverwijzing van slachtoffers naar de juiste hulp en naar regionale zorgcoördinatoren mensenhandel, www.wegwijzermensenhandel.nl
- Hoe nu verder: CoMensha: informatie over rechten en procedures voor slachtoffers, www.comensha.nl/pagina/hoenuverder

Contactgegevens per organisatie

- COA: bureauveiligheid@coa.nl
- Nidos: contact@nidos.nl
- VluchtelingenWerk: helpdesk@vluchtelingenwerk.nl
- Rode Kruis: 070 – 44 55 822 of osm@redcross.nl
- CoMensha: Helpdesk 033 – 448 11 86 of info@comensha.nl

Asielzoekers zijn kwetsbaar voor mensenhandel en uitbuiting. Medewerkers van COA, VluchtelingenWerk, Nidos en de amv-opvanglocaties kunnen een belangrijke rol spelen door hen te informeren en weerbaarder te maken. Deze toolkit bevat praktische handvatten om de belangrijkste informatie over mensenhandel over te brengen aan bewoners en jongeren vanaf twaalf jaar. De handige factsheets zijn ontwikkeld voor gebruik tijdens persoonlijke gesprekken en voorlichtingen.

Every migrant should receive information about human trafficking upon arrival. I did not know this was a risk in the Netherlands." Bewoner AZC

